

TA'LIMDA ONLAYN KURSLARNI TURLI PLATFORMALAR ORQALI YARATISH

Sultanova A. M.

ChDPU "Boshlang'ich ta'lim nazariyasi" kafedrasida o'qituvchisi

ARTICLE INFO.

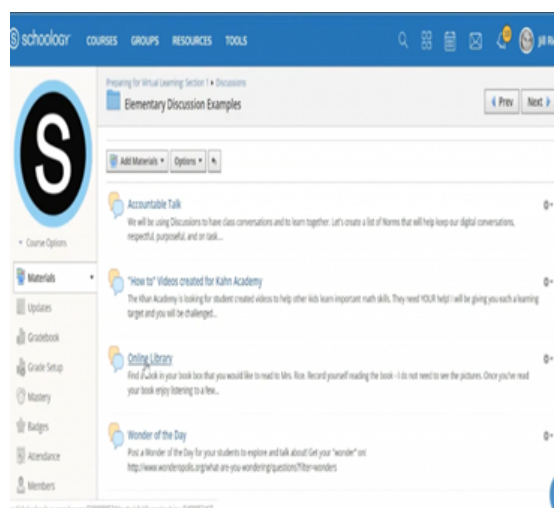
Tayanch so'zlar: Elektron ta'lim, onlayn kurslar, sifatli ta'lim, ilm-fan, integratsiya, platforma, kompyuter, kontent, resurslar.

Annotatsiya

Маълумотлар олиш ва ўқитувчиларга таълим янгиликларини бериш ва ривожланишига еришиш жуда катта масъулият талаб этади.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2023 LWAB.

“O'zbekistonning yangi – taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida” gi PF-6108-son, 2022 yil 28 yanvardagi “2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida” gi PF-60-son Farmonlari, 2020 yil 31 dekabrda “Malakalarni baholash tizimini tubdan takomillashtirish va mehnat bozorini malakali kadrlar bilan ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4939-son, 2021 yil 25 yanvardagi “Xalq ta'limi sohasidagi ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-4963-son Qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 15 maydagi “O'zbekiston Respublikasida Kasbiy malakalar, bilim va ko'nikmalarni rivojlantirish milliy tizimi faoliyatini tashkil etish choralari to'g'risida”gi 287-son, 2022 yil 17 yanvardagi “Xalq ta'limi xodimlarini uzluksiz kasbiy rivojlantirish tizimini tashkil etish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida” gi 25-son qarorlari hamda mazkur faoliyatga tegishli me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda muayyan darajada xizmat qiladi.

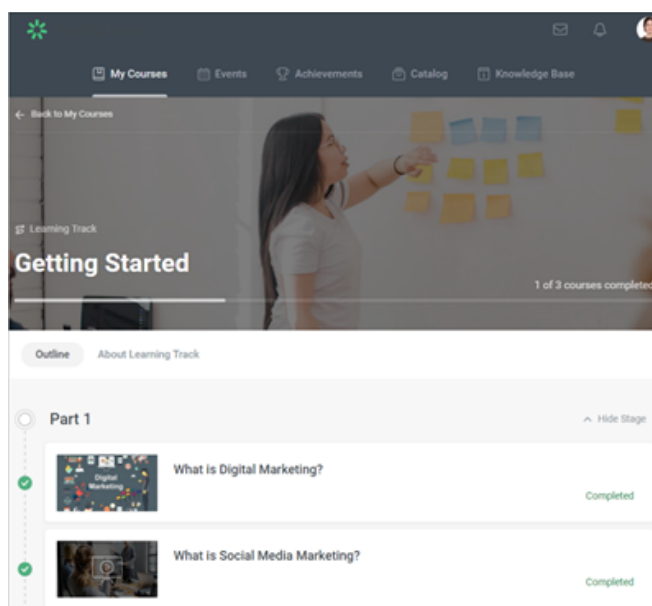
Elektron ta'lim resurslariga videolarni, PDF hujjatlarini, slayd-shoularni va matnli hujjatlarni kiritish mumkin. Ushbu resurslar mavjudligi tufayli har bir inson yangi bilimlarni mustaqil o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Onlayn kurslar ko'pincha Learning Management Systems (LMS) platformalari orqali yaratiladi. Bu esa o'quv materialini barqaror sur'atda yetkazib berish imkonini taqdim etadi. LMS platfromalari orqali yaratilgan kurslarda elektron ta'lim resurslaridan foydalanish oson va qulaydir. Ular ko'pincha o'quvchilarga o'z bilimlarini sinab ko'rishlari va qo'llashlari uchun interfaol materiallarni taqdim etadi. Misol sifatida Skillshare va Udemy keltirish mumkin. Elektron ta'lim resurslariga yana bir misol onlayn repititorlik xizmatlaridir. MyTutor va TutorHub kabi veb-saytlar tufayli endi istalgan fan bo'yicha onlayn repititorlardan foydalanish mumkin. Darslar Skype va Zoom kabi video aloqa platformalari orqali amalga oshirilsa materiallar ijtimoiy tarmoqlar yoki bulutli saqlash platformalari orqali o'quvchilarga yetkazish mumkin.

LMS platformalariga misollar:

Schoology (<https://www.schoology.com/>) - bu ta'lim muassasalari uchun mo'ljallangan bulutli LMS. Schoology Google Drive, Microsoft OneDrive, Blackboard Collaborate, Moodle, PowerSchool, Evernote va YouTube bilan birlasha oladi. Shuningdek, u maktab ma'lumotlari tizimi bilan sinxronlashadi. O'qituvchilarga o'quvchilar bilan o'quv materiallari va topshiriqlar yuzasidan fikr almashishga hamda o'quvchilar va ularning ota-onalari bilan uyushgan holda aloqa qilish imkoniyatini beradi.

iSpring Learn

(<https://www.ispringsolutions.com/ispring-learn>) platformasi ta'lim muassasalari va kompaniyalarda kadrlar tayyorlash uchun ishlab chiqilgan. Biroq, amalda asosiy mijozlari sifatida ta'lim

muassasalari faoliyat yuritmoqda. Platformaning ma'ruza muharriri bo'limi yordamida modul va uning materiallari (matnli, audio, video, taqdimot, simulyatorlar, topshiriqlar, testlar va b.) kiritiladi. Hisobotlar bo'limi yordamida foydalanuvchilar faoliyati va o'zlashtirish natijalari tahlili va statistikasini olish mumkin.

Google Classroom

(<https://classroom.google.com/>) – ta'lim uchun mo'ljallangan platforma bo'lib, kurs/sinf ni yaratish, unga o'quvchilarni qo'shish, kerakli o'quv materialini kiritish, o'quvchilarga taqdim etish, o'quvchilar uchun topshiriqlar berish, ularni ishlarini baholash va faoliyatlarini kuzatib borish, o'quvchilar bilan muloqot qilish kabi imkoniyatlarni taqdim etadi. Google Classroom da Google da akkaunti bo'lgan

ixtiyoriy foydalanuvchi kurs yaratishi mumkin.

LearnDash – bu ommabop kontentni boshqaruv tizimida (CMS) sinflarni yaratish, boshqarish, o'zgartirish va nashr etish imkonini beradigan ishonchli plugin. Bu plugin WordPress platformasi tarkibida ishlaydi. Shu sababli agar ta'lim muassasasi kompyuteriga WordPress o'rnatilgan bo'lsa, u holda LearnDash pluginini o'rnatgan holda o'quv kurslarini yaratish mumkin.

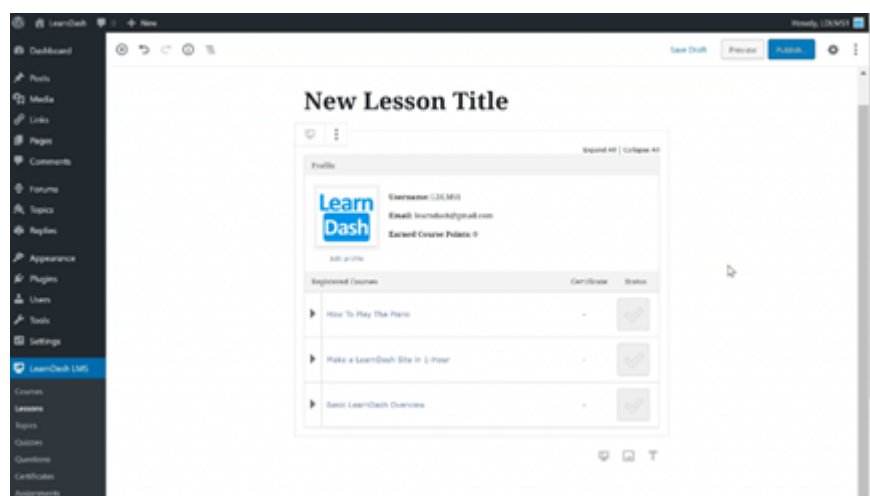
Plugin bir nechta kurslar yaratish va kurslar tarkibini bir sinfdan boshqa sinfga nusxalash imkonini beradi. Kontent tarkibidagi funksiyalar yordamida sertifikat hamda nishonlarni rasmiylashtirish mumkin.

Bugungi kunda o'quvchilarda mobil telefonlar, planshetlar, noutbuklarning mavjudligi masofadan turib ta'lim olish imkoniyatini beradi. MOOC kurslari o'quvchilarga yil davomida yoki qisqa sessiyalarda ta'lim olish imkoniyatini beradi. MOOC platformalari orqali dunyoning Garvard va Massachusetts singari nufuzli ta'lim muassasalari turli yo'nalish va turli darajadagi onlayn kurslarni taqdim etadi. MOOC kursari bir vaqtning o'zida minglab o'quvchilarni ro'yxatdan o'tkazish, yil davomida belgilangan vaqt ichida yoki ixtiyoriy vaqtda kursga a'zo bo'lib o'qish imkoniyatini beradi.

MOOC platformalarida ta'lim olish quyidagicha

- ✓ kurslarda o'qish va sertifikat olish bepul;
- ✓ kurslarda o'qish bepul, sertifikat olish pullik;
- ✓ kurslarda o'qish va sertifikat olish pullik.

Bugungi kunda MOOCning ikkita keng tarqalgan turi mavjud:

cMOOCs (ingliz tilida «connectivity MOOC»). Bu turdagi MOOClarning asosiy tamoyili – ommaviylik, ochiq ro'yxatdan o'tish, kursni tugatguncha ma'lumotlardan foydalanish, ta'lim oluvchilarning teng huquqliligi, ya'ni talaba va o'qituvchi bu – jamoa. Bu kabi kurslarda ta'lim oluvchilarning o'zaro munosabatiga qaraladi. Ta'lim bir-biri bog'langan onlayn guruhda olib borilib, ta'lim oluvchilar blog, ijtimoiy tarmoq va b. yordamida bir-birlari bilan faol muloqotda bo'lishadi. Bunday ta'lim turi turli sohada faoliyat yuritayotgan insonlarni o'xshash qiziqishlari asosida birlashtiradi, ta'lim oluvchilar ichidan yagona g'oya ustida izlanishlar olib borayotganlarni hamkorlikka undaydi. Bitta kamchilik tomoni, ta'lim oluvchilar kurs o'qituvchisi tomonidan baholanmaydi. Bugungi kundagi mashhur MOOC platformalariga **Coursera, Khan Academy, Lektorium, edX, Udemy, Udacity va boshqalarni kiritish mumkin.**

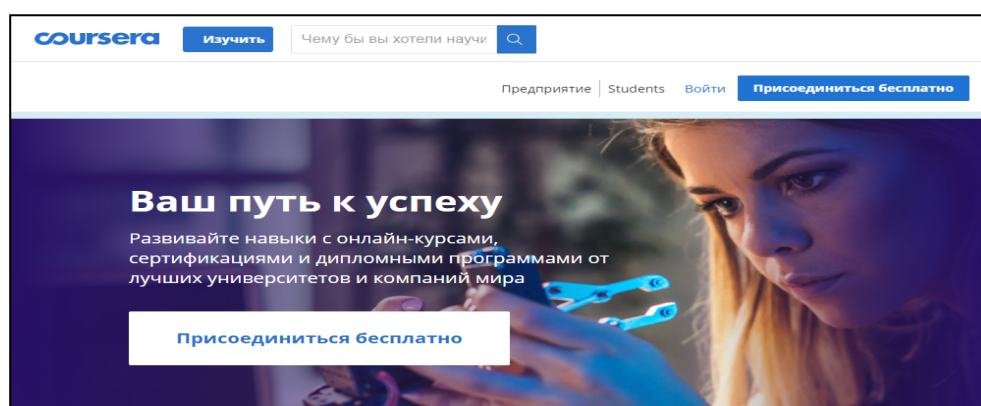
xMOOCs. Nufuzli ta'lim muassasalari tomonidan taklif etilgan ochiq onlayn kurslar. MOOC kurslari ta'lim muassasalari o'qituvchilari tomonidan ta'lim muassasa dasturi asosida yaratiladi va o'qish belgilangan grafik asosida olib boriladi. Bu kabi kurslarni o'quv jaaryoni uchun joriy etish juda qulay

hamda ta'lim modeli an'anaviy o'qitishga o'xshab ketadi. Bu kurslarda ham ta'lim oluvchilar topshirishi kerak bo'lgan vazifalar, ularni bajarish muddat, kurs so'ngida imtihon mavjud bo'lib, barcha jarayonlar o'qituvchi tomonidan nazorat qilinadi.

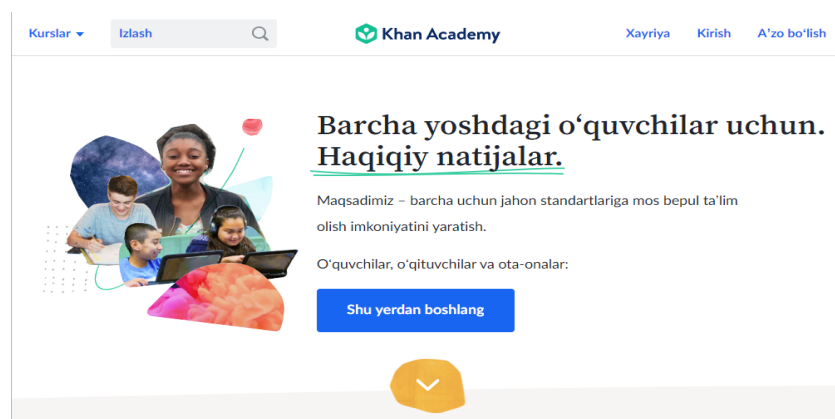
Elektron ta'lim resurslarini o'zida saqlovchi xalqaro ta'lim platformalari:

Coursera (<https://www.coursera.org/>) – MOOC platformalarining yuzi hisoblanadi. Ushbu platforma 2012 yilda Stanford universitetining kompyuter fanlari professor-o'qituvchilari tomonidan tashkil etilgan. Coursera platformasi birinchilardan bo'lmada, to'g'ri tanlangan o'qitish strategiyasi hamda tijoriy profil tufayli bugungi kunda onlayn ta'limning yetakchisiga aylandi. 190 dan ortiq ta'lim muassasa professor-o'qituvchilari platforma resurslari bilan ishlaydi.

Khan Academy (<https://khanacademy.org/>) platformasi boshqa MOOCs lardan farqli ravishda, ta'limga interaktivlik va o'yin texnologiyalarini qo'llagan, o'z vaqtida birinchilardan bo'lgan mashhur loyiha. Bugungi kunga kelib platforma 36 dan ortiq tillarda (o'zbek tili ham mavjud) 10 mingdan ortiq kichik video darslarni to'plagan. Ushbu platformada 100ming dan ortiq interfaol misollar va topshiriqlar mavjud. **Khan Academy** darslari 190 dan ortiq mamlakatlarda qo'llaniladi va hozirgi kunda 74 milliondan ortiq foydalanuvchilar platformadan foydalanadilar. Eng asosiy jihati, maktab fanlaridan to'liq dasturlar va ko'plab darslar, shuningdek, ota-onalar yosh bolalari bilan shug'ullanishi uchun tayyor metodikalar joylashtirilgan.

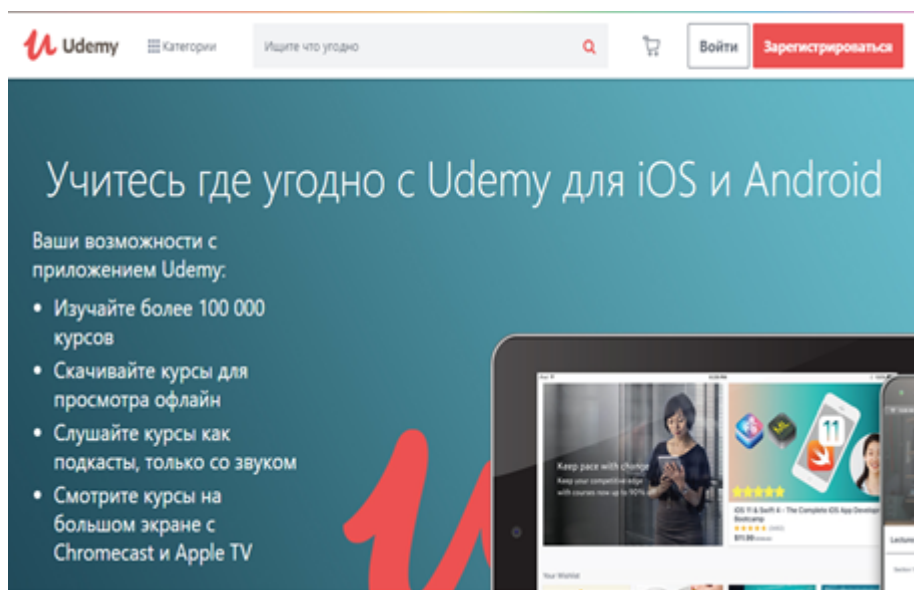
Lektorium (<https://www.lektorium.tv/>) – notijorat loyihasi bo‘lib, ommaviy onlayn ochiq kurslar formatida o‘quv materillarini yaratadi. Shuningdek videodarslarni suratga olib, joylashtiradi. Ushbu platforma maktab o‘quvchilari, abituriyentlar, mutaxassislar, ota-onalar uchun turli o‘quv dasturlar va darslarni taqdim etadi.

EdX (<https://www.edx.org/>) Garvard va Massachusetts texnologiya instituti tomonidan 2012 yilda tashkil etilgan bo‘lib, dunyo bo‘yicha barcha ta‘lim oluvchilar uchun yuqori sifatli kurslarni taklif etadi. Platformada Massachusetts texnologiya instituti tomonidan o‘quvchilar uchun mexanika bo‘yicha kurs ochilgan. Uning maqsadi o‘quvchilarga murakkab fizika mavzularini tushunishga yordam berish va ularga mustaqil ravishda yechim topish edi. Bu kurs o‘rta maktab o‘quvchilariga DAK imtihonlariga tayyorgarlik ko‘rishga yordam beradi. Laboratoriya uchun virtual laboratoriyalarini joylashtirilganligi kursni yana ham qiziqarli qiladi. Kurslar bepul, faqatgina sertifikat olish uchun pul to‘lanadi.

Udemy (<https://www.udemy.com/>) – ma‘lum bir mavzu bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarni egallash uchun ajoyib vosita. Udemyda nafaqat o‘rganish, balki o‘z darslarini joylash orqali pul ishlash imkoniyati ham mavjud. Shu sababli platformada 20000 dan ortiq kurslar va 4 mln ga yaqin foydalanuvchilar ro‘yxatdan o‘tgan. Kurslar pullik va bepul, kursni tugatgandan so‘ng ta‘lim oluvchilarga sertifikat rasmiylashtiriladi.

va portallar faoliyati yo‘lga qo‘yildi. Bu o‘qituvchilar va o‘quvchilar uchun fanlar yuzasidan ko‘plab qo‘shimcha ma’lumotlarni taqdim etishi bilan ahamiyatlidir.

Adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T., O‘zbekiston. 2016.
2. Mirziyoyev Sh. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T., O‘zbekiston. 2016.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-4947-sonli Farmoni. – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjati, 2017-yil, 6-son, 70-modda.
4. Begimqulov U.Sh., Djuraev R.X., Isyanov R.G.Sharipov Sh.S.Adashboev Sh.M., Soy M.N. Pedagogik ta’limni axborotlashtirish: nazariya va amaliyot, Toshkent: – 2011.5. Axmedov A, Taylaqov N. “Informatika” T, O‘zbekiston 2008 yil.
5. A.A. Abduqodirov, A.X. Pardaev. Masofali o‘qitish nazariyasi va amaliyoti. –T. Fan, 2009
6. Султанова Адам Модернизация непрерывного образования в школьной практике // Образование через всю жизнь: непрерывное образование в заметном развитии. 2014. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/modernizatsiya-nepreryvnogo-obrazovaniya-v-shkolnoy-praktike> (дата обращения: 20.11.2023).
7. Султанова А.М. Важные компоненты системы развивающего обучения // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. 2015. №4-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vazhnye-komponenty-sistemy-razvivayuschego-obucheniya> (дата обращения: 20.11.2023).
8. Sultanova Adas Modernization of lifelong education in school practice // Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития. 2014. №2 (eng). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/modernization-of-lifelong-education-in-school-practice> (дата обращения: 20.11.2023).